

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

14 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit în componența:
președinte
judecători

TOMA Nadejda
CATAN Liliana
DIACONU Iurie
GUZUN Ion
BOICO Victor

a judecat, fără participarea părților, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Gavdiuc Valentina împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 07 iunie 2022 în privința lui

Leontii Ion Xxxxx, născut la xxxxx,
originar din xxxxx, cu viză de reședință
în xxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 24.09.2018 – 30.11.2021;

Instanța de apel: 22.12.2021 – 07.06.2022;

Instanța de recurs: 08.09.2022 – 14.11.2022.

Asupra recursului ordinar declarat, Colegiul Penal lărgit

c o n s t a t ă:

1. Prin sentința judecătorească Bălți, sediul Central, din 30 noiembrie 2021, Leontii Ion a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 190 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de 700 unități convenționale, echivalent a 35 000 (treizeci și cinci) mii lei.

2. Prima instanță, *în fapt*, a constatat că Leontii Ion, desfășurând o activitate criminală îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, intenționat, dându-și seama de caracterul social-periculos al acțiunilor sale, consecințele ce pot fi produse și dorind survenirea unor astfel de consecințe, în mod conștient, urmărind scopul inducerii în eroare a unei persoane prin prezentarea unei fapte mincinoase în privința naturii ei și obiectului ei, însoțită de comportamentul dolosiv și viclean ce a produs daune considerabile, la sfârșitul lunii ianuarie 2016, sub pretextul acordării ajutorului și organizării scoaterii interdicției de intrare în Federația Rusă, aflându-se pe teritoriul mun. Bălți a dobândit de la Crîșmari Ghenadie bani în sumă de 900 dolari SUA echivalent la acel moment cu 18518, 22 lei, după care, peste o perioadă de timp, continuând acțiunile sale criminale, în timpul zilei de 27 ianuarie 2018, sub același pretext, aflându-se pe teritoriul mun. Chișinău, în apropierea imobilului nr. 98, urmărind același scop infracțional, a dobândit de la Morari Ion bani în sumă de 900 dolari SUA echivalent la acel moment cu 18518,22 lei, bani care au fost însușiți fără a întreprinde acțiunile promise, în așa mod dobândind ilicit banii în sumă de 1800 dolari SUA, echivalent cu 37036,44 lei.

În drept, aceste acțiuni ale inculpatului Leontii Ion au fost încadrate de către instanța de judecată, în baza art. 190 alin. (1) Cod penal – escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile.

3. Nefiind de acord cu sentința apel a declarat avocatul Ion Prisacari, în numele inculpatului Leontii Ion, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care lui Leontii Ion să-i fie micșorat cuantumul pedepsei.

În susținerea apelului, titularul a invocat că nu este de acord cu sentința în partea aplicării pedepsei, or cuantumul de 700 unități convenționale a amenzi stabilite este prea mare.

4. Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 07 iunie 2022 a fost admis apelul, casată parțial sentința, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a fost încetat procesul penal în cauza penală a lui Leontii Ion, condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, cu liberarea acestuia de la executarea pedepsei penale. în temeiul art. 2 Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021.

Au fost menținute celelalte dispoziții ale sentinței.

4.1. În partea descriptivă a decizie, instanța de apel a statuat că judecând cauza penală, prima instanță respectat normele procesuale, a verificat complet, sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar toate în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, corect ajungând la concluzia privind vinovăția inculpatului Leontii Ion în baza art. 190 alin. (1) Cod penal.

Astfel, soluția primei instanțe se bazează pe declarațiile părții vătămate Morari Ion, procesul-verbal de interceptare și stenografiere potrivit căruia se atestă faptul implicării lui Leontii Ion în schemele dubioase, plângerea părții vătămate Crîșmari Ghenadie, contractul de împrumut din 26 ianuarie 2016 încheiat de Leontii Ion și Crîșmaru Ghenadie, camuflat sub pretextul împrumutului banilor transmiși pentru scoaterea interdicției de ieșire din țară, contractul de împrumut din 26 ianuarie 2016 încheiat de Leontii Ion cu Morari Ion, camuflat sub pretextul împrumutului banilor transmiși pentru scoaterea interdicției de ieșire din țară.

Totodată, prima instanță a stabilit lui Leontii Ion o pedeapsa în limitele legii, sentința în această parte fiind legală și întemeiată, or s-a ținut cont de principiile generale și criteriile de individualizare a pedepsei precum și de scopurile pedepsei penale.

Cu toate acestea, sentința urmează a fi casată deoarece la momentul examinării cauzei penale în instanța de apel, situația în speță s-a schimbat, fiind adoptată Legea

nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021, care urmează a fi aplicată.

Potrivit art. 2 Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021, *procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr. 985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Procesul penal în privința infracțiunilor ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite până la adoptarea prezentei legi de persoane care, la data comiterii infracțiunii, nu atinseseră vârsta de 18 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la faza de judecare a cauzei. Încetarea procesului penal conform alin. (1) și (2) are loc cu acordul scris al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate. În privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin. (1)–(3) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art. 1 și nu cade sub incidența art. 6.*

În speță, inculpatul a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, anterior n-a fost condamnat, n-a scris cerere de aplicare a amnistiei, cu toate acestea art. 190 alin. (1) Cod penal cade sub incidența Legii nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021, de aceea în privința lui urmează a fi aplicată amnistia, cu liberarea de pedeapsa penală.

5. Recurs ordinar, în termen, declară procurorul Gavdiuc Valentina, invocând prezența erorii de drept prevăzută de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

În motivarea cererii de recurs ordinar, acuzarea indică că amnistia este actul, prin care se înlătură răspunderea penală și consecințele condamnării pentru infracțiunile săvârșite până la apariția sa.

Noțiunea de amnistie se regăsește în art. 107 Cod penal, unde se stipulează că aceasta reprezintă actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Prin urmare, luând în considerare, că o hotărâre judecătorească de aplicare a amnistiei nu constituie temei de reabilitare a persoanei (art. 285 alin. (2), 274 pct. 4) Cod de procedură penală), amnistia poate fi aplicată doar după cercetarea tuturor probelor și stabilirea vinovăției persoanei în comiterea infracțiunii incriminate, în ordinea art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod procedura penală, pe caz urmând a fi adoptată o hotărâre de condamnare cu liberarea, reducerea ori comutarea pedepselor penale.

La caz, instanța de apel corect a concluzionat că Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021 este aplicabilă, doar că incorect a dispus încetarea procesului penal.

6. În corespundere cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, referință nu a fost depusă.

7. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, cu casarea totală a deciziei instanței de apel și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Cu titlu preliminar, Colegiul menționează că titularul recursului ordinar s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a depus cererea în termen.

În continuare, potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Potrivit art. 413 alin. (1) Cod de procedură penală, *la judecarea apelului se aplică regulile generale pentru judecarea cauzelor în primă instanță, cu excepțiile prevăzute în Partea specială titlul II capitolul IV secțiunea 1.*

Conform art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță.*

În corespundere cu art. 414 alin. (1), (2), (5) și (6) Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal.*

Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, *rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță.*

În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, *decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiturile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.*

Totodată, conform art. 1 alin. (1), art. 7 alin. (1)–(8) Cod de procedură penală, *procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești desfășurată în conformitate cu prevederile prezentului cod, exceptând doar situațiile când prioritate au reglementările internaționale sau când unele prevederi legale sunt declarate neconstituționale.*

Potrivit art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală, *normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.*

Astfel, în corespundere cu art. 107 alin. (1) Cod penal, *amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.*

Potrivit art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală, *urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care a intervenit amnistia.*

Conform art. 285 alin. (2) și (7) Cod de procedură penală, *încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) din prezentul cod. Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia. În acest caz, urmărirea penală continuă.*

Potrivit art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală, *dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.*

Conform art. 332 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, *în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 285 alin. (2), instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.*

În cazul prevăzut la art. 275 pct. 4), *încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.*

Potrivit art. 384 alin. (1), (3) și (4) Cod de procedură penală, *instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Instanța își întemeiază sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată.*

Conform art. 389 alin. (1) și (4) pct. 2) Cod de procedură penală, *sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. Sentința de condamnare se adoptă cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul 7 penal.*

Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1), 2) și 5), alin. (4) Cod de procedură penală, *partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Partea descriptivă a sentinței de încetare a procesului penal trebuie să conțină descrierea și motivarea temeiurilor pentru încetarea procesului penal.*

Conform art. 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, *în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului. În caz dacă instanța îl găsește pe inculpat vinovat, dar îl liberează de pedeapsă pe baza prevederilor respective ale Codului penal, ea este datoare să menționeze aceasta în dispozitivul sentinței.*

Potrivit art. 396 pct. 2) Cod de procedură penală, *dispozitivul sentinței de încetare a procesului penal trebuie să cuprindă dispoziția de încetare a procesului penal și motivul pe care se întemeiază încetarea procesului.*

Potrivit jurisprudenței naționale, apelul este o cale de atac ordinară, pentru ca pricina să fie supusă unei noi judecări, în vederea reformării hotărârii nedefinitive. Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept. Apelul este și o cale de reformare a hotărârii. În cazul admiterii lui, hotărârea atacată este desființată integral sau în parte, iar cauza va primi o nouă rezolvare în instanța de apel. În baza apelului se face o nouă judecată în fond a cauzei, apreciindu-se probele din dosar, utilizându-se și posibilitatea administrării de noi probe.

În corespundere cu art. 1 alin. (4) din Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, *aplicarea amnistiei față de persoanele inculpate se decide de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.*

Art. 2 alin. (1) și (4) prescriu că, *procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr.985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. În privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin. (1) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art. 1 și nu cade sub incidența art. 6.*

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, rejudicând cauza conform regulilor generale, potrivit descriptivului și dispozitivului deciziei contestate (pct. 4. și 4.1. a prezentei hotărâri) dispunând în dispozitiv neclar că „*Se încetează procesul penal în cauza penală a lui Leontii Ion, condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(1) Cod penal, cu liberarea acestuia de la executarea pedepsei penale în temeiul art. 2 din Legea nr.243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.*”, nu a indicat aliniatul respectiv al art. 2 din Legea menționată și nu a respectat procedura de aplicare a actului de amnistie prevăzute de legea procesual penală enunțată supra.

Or, art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală *prevede clar că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.*

Prin urmare, normele cu caracter procesual din respectiva Lege cu privire la amnistie, sunt aplicabile doar în măsura în care nu contravin Codului de procedură penală.

Astfel, consecutivitatea prescripțiilor din art. 1 alin. (1), 7 alin. (1) – (8) , 2 alin. (4), 275 pct. 4), 285 alin. (2) și (7), 350 alin. (1), 332 alin. (1) și (5), 384 alin. (1), (3) și (4), 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394 alin. (1) pct. 1), 2) și 5), 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, atestă clar și concludent că încetarea procesului penal în

cazul amnistiei poate fi dispusă doar de instanța de fond, și doar la faza ședinței preliminare, când inculpatul consimte (art. 350 alin. (1), 332 alin. (1) CPP).

Ulterior însă, dat fiind că procedura continuă în mod obișnuit (art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală), instanțele de fond și de apel (art. 413 al. (1), art. 415 al. (1) pct. 2), 419 Cod de procedură penală), hotărăsc asupra învinuirii înaintate inculpatului și aplicarea actului de amnistie doar prin adoptarea sentinței sau deciziei, de condamnare, când vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată, iar în dispozitiv - cu constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei (art. 384, 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394, 395 Cod de procedură penală).

În același timp, art. 391 Cod de procedură penală, nu prevede că, după ce procedura continuă în mod obișnuit și instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului, ea va adopta o sentință de încetare a procesului penal în cazul aplicării actului amnistiei, cât, de altfel, și a prescripției.

Or, aceste două cazuri de nereabilitare a persoanei, spre deosebire de celelalte situații similare, regăsite în art. 391 Cod de procedură penală, sunt soluționate, după faza ședinței preliminare (art. 332 al. (5), 384 Cod de procedură penală), doar în cadrul adoptării unei sentințe sau deciziei (instanței de apel) de condamnare, în virtutea esenței sale procedurale și a specificului de a hotărî asupra învinuirii formulate inculpatului în condițiile prescrise la art. 389, 394 alin. (1) și (2) și 395 Cod de procedură penală, spre deosebire de cele prevăzute în art. 394 alin. (4) și 396 Cod de procedură penală, adică cele proprii unei sentințe de încetare.

Mai mult, prevederile de drept enunțate nu sunt declarate neconstituționale și nici nu contravin reglementărilor internaționale, pentru a fi exceptate și omise, deci urmează a fi aplicate întocmai (art. 1 al. (1), art. 7 al. (1) – (8) Cod de procedură penală).

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, *instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

Din raportarea jurisprudenței naționale la cea a CtEDO, rezultă că atunci când se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile ce urmează să le soluționeze instanța de apel, hotărârea acesteia urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare, or eroarea de drept admisă în cadrul unei proceduri precedente, afectează echitatea procedurii și instanțele de recurs sunt obligate de a rectifica eroarea de procedură admisă de instanțele ierarhic-inferioare, în caz contrar, art. 6 CoEDO este încălcat (hotărârea CtEDO *Leoni versus Italia*).

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar declarat, casării totale a deciziei contestate și

dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

8. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit

d e c i d e:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Gavdiuc Valentina, casează total decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 07 iunie 2022 în cauza penală privindu-l pe **Leontii Ion XXXXX** și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată și pronunțată integral la 27 decembrie 2022.

Președinte

TOMA Nadejda

Judecători

CATAN Liliana

DIACONU Iurie

GUZUN Ion

BOICO Victor